

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Ректор

Вищого навчального закладу

«Національна академія управління»

д.е.н., професор

Сергій ЄРОХІН

« 04 »

2026 рік

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Шимана Євгена Олександровича на тему:
«Принципи виконавчого провадження в Україні»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право»**

Дисертація Шимана Євгена Олександровича на тему: «Принципи виконавчого провадження в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», галузь знань 08 «Право», виконана на кафедрі публічного та приватного права Вищого навчального закладу «Національна академія управління». Науковим керівником призначено д.ю.н, доцента кафедри теорії та історії держави і права Фесенка Олександра Миколайовича.

За підсумками аналізу результатів виконання здобувачем освітньо-наукової програми, індивідуального плану, розгляду теоретичних та практичних положень дисертації, а також за підсумками проведення розширеного засідання кафедри публічного та приватного права ВНЗ «Національна академія управління», визначено наступне.

Актуальність дослідження зумовлена фундаментальним значенням принципів права як основи побудови та розвитку будь-якої галузі законодавства, а також їх визначальною роллю у правозастосовній діяльності. Особливого значення це набуває у сфері виконавчого провадження, де принципи визначають зміст і спрямованість примусового виконання судових рішень та інших рішень. Попри законодавче закріплення системи принципів виконавчого провадження у законах України 2016 року, їх нормативне регулювання залишається недостатньо послідовним: окремі засади мають декларативний характер, не отримали належного розвитку в законодавстві, а їх зміст і практичне застосування нерідко викликають труднощі та неоднозначне тлумачення.

Не менш актуальною є необхідність комплексного наукового осмислення системи принципів виконавчого провадження в умовах реформування законодавства та розвитку виконавчого процесу. Незважаючи на зростання значення цієї проблематики, у правовій науці відсутні комплексні дослідження, присвячені системі принципів виконавчого провадження,

критеріям її побудови, змісту окремих принципів та їх ролі у правовому регулюванні відповідних відносин. У зв'язку з цим дослідження зазначених питань має важливе теоретичне і практичне значення для вдосконалення законодавства, забезпечення єдності правозастосовної практики та подальшого розвитку виконавчого процесу.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планом науково-дослідної роботи ВНЗ «Національна академія управління» у межах теми: «Правове забезпечення суспільних відносин в умовах європейської інтеграції» (державний реєстраційний номер № 0122U202084), затверджена 30 грудня 2022 року.

Особистий внесок здобувача. Сформульовані в дисертації положення, узагальнення, висновки, рекомендації, пропозиції обґрунтовані на підставі особистих досліджень автора, професійного досвіду з юридичної практики, у результаті опрацювання й аналізу наукових, нормативних і статистичних джерел.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів. Основні результати дослідження, сформульовані здобувачем, висновки і практичні рекомендації є теоретично обґрунтованими і достовірними. Достовірність результатів підтверджується аналізом наукових праць українських та іноземних науковців, а також аналізом правових висновків Верховного Суду, в яких відображаються особливості змісту принципів виконавчого провадження та їх застосування, рішень Конституційного Суду України, правових позицій Європейського Суду з прав людини з питань примусового виконання рішення судів та рішень інших органів, гарантій права на справедливий суд.

Наукова новизна і теоретичне значення отриманих результатів зумовлена тим, що ця дисертація є першим комплексним науковим дослідженням принципів виконавчого провадження у вітчизняній науці. Проведене дослідження дало змогу зробити низку нових наукових висновків з проблемних питань виконавчого провадження.

уперше:

– сформульовано вимоги до формування системи принципів виконавчого провадження, згідно з якими можуть бути визнані принципами виконавчого провадження лише ідеї, які відповідають таким вимогам: 1) відображають сутність процесуальних правовідносин, що виникають у зв'язку з примусовим виконанням судових рішень та рішень інших органів та посадових осіб; 2) встановлюють основні зв'язки між нормами та інститутами виконавчого провадження; 3) мають безпосереднє чи опосередковане відношення до всіх інститутів виконавчого провадження, а не лише до їх частини; 4) закріплені в нормативних актах про виконавче провадження; 5) принципи як ідеї про виконавче провадження не повинні суперечити одне одному;

– надано авторське визначення принципів виконавчого провадження, згідно з яким такими принципами є нормативно визначені у законодавстві про виконавче провадження основні стабільні ідеї, положення, вимоги, що

характеризують сутність та зміст виконавчого провадження як процесуального порядку примусового виконання судових рішень та рішень інших органів, складають певну систему та відображають закономірності розвитку виконавчого провадження;

– обґрунтовано необхідність виокремлення самостійного принципу виконавчого провадження – принципу використання цифрових технологій у виконавчому провадженні. Під принципом використання цифрових технологій у виконавчому провадженні запропоновано розуміти основну засаду виконавчого провадження, згідно з якою учасники виконавчого провадження застосовують засоби комп'ютерної та іншої електронно-обчислювальної техніки, програмного забезпечення, інформаційно-комунікаційних мереж та інших цифрових засобів з метою збирання, фіксації, обробки, зберігання та поширення правової інформації у виконавчому провадженні, а також створення у виконавчому провадженні документів в електронній формі;

– застосовано широкий підхід до розуміння принципу співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями. Обґрунтовано, що при формулюванні змісту та сутності цього принципу не достатньо акцентувати увагу лише на тих положеннях, які спрямовані на захист прав боржника. Принцип співмірності заходів примусового виконання рішень та обсягу вимог за рішеннями вимагає від виконавця також і застосування тих заходів примусового виконання рішень, які були б реальними та такими, які здатні призвести до фактичного виконання рішення, тобто ця засада повинна сприяти виконанню рішення;

– вказано на неприпустимість надання окремих переваг державі у процедурі звернення стягнення на майно боржника. Визначено, що існуюча черговість задоволення вимог стягувачів у разі недостатності стягнутої суми для задоволення вимог стягувачів необґрунтовано надає пріоритет захисту прав державної власності перед приватною власністю, що порушує права інших стягувачів як суб'єктів правовідносин. Зазначене порушує конституційні положення про рівність форм власності в Україні;

удосконалено:

– поняття та зміст принципу диспозитивності у виконавчому провадженні. Визначено, що принципом диспозитивності у виконавчому провадженні є передбачена законодавством про виконавче провадження основна засада виконавчого провадження, згідно з якою сторони виконавчого провадження вільно, на власний розсуд, здійснюють процесуальні права, спрямовані на виникнення, розвиток або припинення виконавчого провадження в межах, дозволених законом і в установленому законодавством про виконавче провадження порядку. Змістом принципу диспозитивності є те, що: 1) виникнення, розвиток та припинення виконавчого провадження залежить від волі стягувача. Стягувач вправі: самостійно обирати орган державної виконавчої служби чи приватного виконавця, до якого пред'являти виконавчий документ, самостійно обирати місце відкриття виконавчого

провадження, у визначених законом випадках визначати можливі заходи примусового виконання рішення; припинити виконавче провадження шляхом подання заяви про повернення йому виконавчого документа або ж відмовитися від примусового виконання рішення; вирішити питання щодо заміни боржника у виконавчому провадженні; 2) розвиток та припинення виконавчого провадження залежить від волі боржника; боржник впродовж усього часу примусового виконання рішення не позбавлений можливості виконати рішення добровільно частково або повністю; 3) сторони виконавчого провадження вправі упродовж процесу примусового виконання рішення укласти мирову угоду;

– наукові положення про сутність та зміст принципу недоторканості мінімуму майна, необхідного для існування боржника та членів його сім'ї. Визначено, що зміст цього принципу складають встановлені законодавством: 1) вимоги щодо переліку майна, на яке не може бути звернено стягнення за виконавчими документами; 2) гарантії боржника щодо отримання ним заробітної плати, яка й повинна забезпечити фізичне існування боржника та членів його сім'ї; 3) особливості звернення стягнення на єдине житло боржника; 4) гарантії боржнику здійснювати видаткові операції з поточного рахунку;

дістали подальшого розвитку:

– класифікації принципів виконавчого провадження. Запропоновано принципи виконавчого провадження поділяти на: 1) принципи, які визначають діяльність державного та приватного виконавця як обов'язкових учасників виконавчого провадження; 2) принципи, які визначають діяльність інших (крім виконавця) учасників виконавчого провадження; 3) принципи, які загалом поширюються на всіх учасників виконавчого провадження;

– положення про принцип гласності у виконавчому провадженні. Обґрунтовано, що гласність у діяльності органів та осіб примусового виконання рішень слід розглядати також як важливий елемент виконання превентивної функції держави, спрямованої на запобігання вчиненню суб'єктами правовідносин правопорушень. Гласність виконавчого провадження у разі його ефективності стимулює правомірну діяльність фізичних та юридичних осіб, оскільки свідчить про невідворотність юридичної відповідальності;

– положення про співвідношення принципу обов'язковості судових рішень як принципу судочинства та принципу обов'язковості виконання рішень як принципу виконавчого провадження. Визначено, що обов'язковість судових рішень є більш загальною засадою судочинства, одним з елементів якої є і обов'язковість виконання рішень. Основою принципу обов'язковості виконання рішень як принципу виконавчого провадження є принцип обов'язковості судових рішень як більш загальна засада судочинства.

– пропозиції щодо окремих змін і доповнень до актів законодавства України про виконавче провадження, запропоновані варіанти вирішення

правових проблем, що виникають у практиці примусового виконання судових рішень та рішень інших органів.

Практичне значення одержаних результатів. Практичне значення одержаних результатів, полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес. Сформульовані в дослідженні теоретичні положення, пропозиції, рекомендації та висновки були використані у: науково-дослідній сфері – для подальших теоретичних досліджень проблематики виконавчого провадження в Україні та його принципів; правотворчості – для вдосконалення законодавства України про виконавче провадження; правозастосовній діяльності – для підвищення ефективності примусового виконання рішень в Україні, ефективності реалізації норм законодавства про виконавче провадження; освітньому процесі – при викладанні навчальної дисципліни «Цивільне процесуальне право», «Адміністративне право України», «Адміністративне судочинство в Україні», а також при підготовці методичних матеріалів, підручників, посібників за цим напрямом (акт про впровадження в освітній процес ВНЗ «Національна академія управління» від 27.05.2026).

Повнота опублікованих результатів дисертації. Основні теоретичні положення і висновки дисертаційної роботи знайшли відображення у 8 наукових публікаціях, зокрема у 4 наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України (4 з яких входять до міжнародних наукометричних баз), а також у 4 тезах доповідей на наукових та науково-практичних конференціях.

Відомості про апробацію результатів. Теоретичні висновки і практичні рекомендації, що містяться у дисертації, оприлюднювалися, доповідалися та обговорювалися на наукових та науково-практичних конференціях, зокрема, на: VII Міжнародній науково-практичній конференції (27 жовтня 2023 року, м. Чернівці), VIII Міжнародній науково-практичній конференції (31 жовтня 2024 року, м. Чернівці), IV Всеукраїнській науково-практичній конференції з нагоди відзначення Міжнародного дня прав людини (5 грудня 2024 року, м. Київ), VI Міжнародній науковій конференції «Період трансформаційних процесів в світовій науці: задачі та виклики» (28 листопада, 2025 року, м. Полтава).

Відповідність принципам академічної доброчесності. Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, встановлено, що дисертація Шимана Євгена Олександровича на тему «Принципи виконавчого провадження в Україні», є результатом самостійних досліджень здобувача, не містить елементів плагіату, текстових запозичень, фактів використання ідей, наукових результатів без посилання на джерело. Використані ідеї, результати та тести інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Загальний висновок. Дисертаційна робота здобувача Шимана Євгена Олександровича на тему: «Принципи виконавчого провадження в Україні» є завершеною науковою працею, в якій вирішено наукову проблему – поглиблення теоретичних засад, розширення методичного інструментарію та

розроблення рекомендацій щодо удосконалення принципів виконавчого провадження в Україні.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація «Принципи виконавчого провадження в Україні» відповідає паспорту спеціальності 081 «Право», галузь знань 08 «Право» та вимогам Постанови КМУ «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 року № 44 та Наказу МОН «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40.

Дисертація Шимана Євгена Олександровича на тему: «Принципи виконавчого провадження в Україні» рекомендується до подання до разової спеціалізованої вченої ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Результати відкритого голосування розширеного засідання кафедри публічного та приватного права ВНЗ «Національна академія управління» від 01 липня 2026 року, протокол № 12 щодо затвердження висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації:

РЕЗУЛЬТАТИ ГОЛОСУВАННЯ:

- «ЗА» – 12;
- «ПРОТИ» – немає;
- «УТРИМАЛИСЬ» – немає;
- «НЕ ГОЛОСУВАЛИ» – немає.

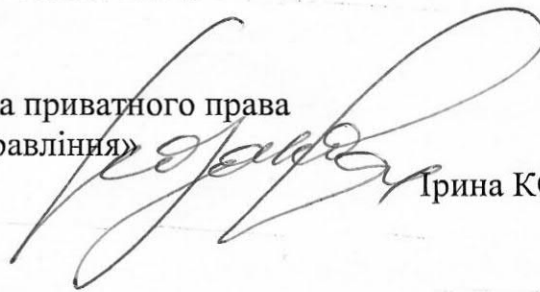
Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації прийнято одноголосно.

Головуюча

завідувач кафедри публічного та приватного права

ВНЗ «Національна академія управління»

канд. юрид. наук, доцент

Ірина КОЗАКОВА